

TEATRUL DE OPERETĂ

■ VĂDUVA VESELĂ

de Franz Lehár

■ SILVIA

de Emmerich Kalman

Noile spectacole lansate de Opereta bucu-reșteană în prima parte a actualei stagiuni vin să întregescă seria lucrărilor fundamentale ale genului aflate în repertoriul teatrului, prin două dintre titlurile ce constituie esența aceluși capitol de viguros reviriment din istoria operetei clasice vieneze pe care, alături de Paul Abraham, Franz Lehár și Emmerich Kalman l-au scris, în cel dintii pătrar al veacului nostru. Pe lângă analogia de epocă și stil, înrudirea de problematică și factură dintre partituri, ca și realizarea montărilor de către aceeași echipă, îndeamnă la o analiză comparativă a celor două premiere și la o firească ierarhizare a lor. Trebuie spus de la bun început, însă, că o astfel de judecată de valoare, care se impune din motivele enumerate mai sus, se dovedește nefavorabilă aprecierii unuia dintre spectacole: căci, privită în sine, montarea *Silviei* încântă prin dinamism și culoare, în vreme ce, raportată la aceea a *Văduvei veselă*, se vede umbrită de calitățile cu totul deosebite ale acesteia din urmă.

Diferența de valoare este limpede, încă de la nivelul libretului — în versiunea românească elaborată pentru *Silvia* de către Petre Bărbulescu, căruia i s-a alăturat, pentru cealaltă operetă, Ovidiu Dumitru. Păstrând neschimbate intriga și datele esențiale ale acțiunii dramatice, textul apare modernizat în substanța lui comică, replicile vehiculând un umor consistent și ferit de vulgarități, subordonat cu iscusință sublinierii aspectului de satiră socială, prezent în ambele lucrări. Dar, pe cînd *Văduva veselă* condamnă gravele tare morale ale unei societăți în descompunere prin mijloace emanamente artistice, semnificațiile profunde fiind implicate, încorporate în ironia spumoasă a libretului, *Silvia* suferă tocmai de pe urma unei insuficiente transfigurări, specificizări artistice a ideilor, expuse cu ostentație, declarativ.

Fluentă, legând în mod inteligent într-o desfășurare continuă partitura compusă din „numere” închise, oferind spirituale rezolvări de situații și splendide compoziții plastice (vezi stop-cadrul cu care debutează și se încheie *Văduva veselă*), regia lui George Zaharescu tinde să egalizeze din punct de vedere valoric cele două montări. Scenografia semnată de Hristofenia Cazacu, ingenioasă în

transformarea luxului tipător de cabaret în acela rafinat al palatului din opereta *Silvia*. n-a mai găsit, din păcate, aceleași resurse în crearea decorului pentru *Văduva veselă*, unde cele trei locuri în care se petrece acțiunea seamănă supărător de mult între ele; în schimb, aici costumele sînt concepute cu mult mai multă fantezie, în linie și culoare, decît pentru *Silvia* (unde, în plus — curios lucru —, femeile poartă aceleași rochii și în cabaretul de la Budapesta, și în palatul vienez!). Ca de obicei, coregrafia Mihaelei Atanasie se încadrează în mod organic în substanța operetei printr-o mare autenticitate stilistică și se distinge totodată printr-o puternică personalitate, grație numeroaselor idei originale (de astă dată, de remarcat dansul comic al Mariei Mitrache din *Silvia* și cancan-ul din *Văduva veselă*).

Temcinic pregătit de Florin Sămărescu, corul participă cu vioiciune în ambele spectacole la acțiunea muzicală și, deopotrivă, la cea scenică, iar orchestra (condusă de Constantin Rădulescu în *Văduva veselă* și sub bagheta lui Liviu Cavassi în *Silvia*) dovedește promptitudine și maleabilitate în susținerea acompaniamentului, siguranță și eelan în interpretarea paginilor pur instrumentale. Cît privește contribuția soliștilor — cîntăreți, actori și... cîntăreți-actori — *Văduva veselă* se bucură de o distribuție absolut ireproșabilă, pe cînd *Silvia* reunește roluri remarcabil realizate cu altele, convențional jucate și nu întotdeauna desăvîrșit cîntate.

Dacă, în rolul titular din opereta *Silvia*, Valli Niculescu demonstrează solide calități de interpret total (capabil să cînte emoționant, să-și rostească replicile convins și convingător și să danseze cu grație și agilitate de veritabil profesionist), dacă George Hazgan, Nicolae Simulescu, N. Ionescu-Dodo, Daniela Voicu își dăruiesc personajele cu oarecare farmec și umor, Adriana Codreanu și Eugen Finățeanu nu izbutesc să compenseze, printr-o interpretare vocală de ținută deosebită, scăderile unui joc actoricesc artificial și stingaci, iar aparițiile episodice ale lui Nelu Marinescu, Mihail Popescu și George Niculescu sînt lipsite de pregnanță și de hazul pe care libretul le sugerează și le solicită. În timp ce în *Văduva veselă* fiecare interpret, indiferent de amploarea partiturii ce-i este încredințată, creează un rol distinct, precis și bogat caracterizat, înțelegînd că deține o funcție limpede conturată în relațiile cu ceilalți eroi și înzestrîndu-și personajul cu o viață proprie, cu trăsături inconfundabile: Cleopatra Melidoneanu, seducătoare în ipostaza tinerei și frumoasei văduve, țese prin cîntul ei o adevărată aură de poezie și anihilează, printr-o trăire mai intensă decît alteori, efectele lipsei sale de aptitudine actoricești; Constanța Cîmpeanu, cu recunoșterea-i disponibilității pentru cînt și actorie deopotrivă, cucerese prin temperamentul său aprins, prin jocul viu și plin de nerv; Dorin Teodorescu și Alexandru Ioniță, doi

tineri dotați cu voci foarte bune, de care uzează cu pricepere și sensibilitate, și cu o prezență scenică agreabilă, se revelează drept un capital promițător pentru viitorul colectivului artistic al teatrului; Nicolae Simulescu, Sanda Mărgărit, Ștefan Teodoriu, Paul Lăzărescu și George Niculescu, Nelu Marinescu și Mihail Popescu compun cu abilitate și spirit memorabile personaje bufe; în sfirșit, într-o partitură de largă paletă expresivă și mare dificultate (culminând cu travestiul din ultimul act), George Hazzan realizează, cu același firesc, cu aceeași simplitate și naturalețe dintotdeauna, unul dintre marile roluri ale carierei sale: Bellebuono.

Și, în încheiere, câteva cuvinte despre un aspect secundar, însă nu lipsit de importanță,

al celor două reprezentații: programul de sală. Dacă cel pentru *Silvia* nu se distinge prin nimic față de obișnuita înșiruire de date referitoare la compozitor și la creația sa, acela pentru *Văduva veselă* reprezintă un adevărat model — alături de o succintă, necesară și atractivă prezentare a lui Lehar semnată de Nicolae Stănescu figurind punctul de vedere al autorilor libretului asupra versiunii originale și a oportunității modernizării ei, un convingător argument al criticii! Petre Codreanu în favoarea ideii de actualitate a operetei clasice și o caldă și poetică definiție a genului în viziunea lui Fănuș Neagu.

Luminița Vartolomei

Un muzician umanist: Benjamin Britten

Cu Benjamin Britten, înecat din viață în primele zile ale lui decembrie 1976, dispare unul dintre compozitorii reprezentativi ai epocii noastre. Investit cu toate onorurile ce constituie atribuțiile gloriei universale — doctoratul în muzică al citorva universități de prestigiu, cea mai înaltă decorație britanică, „The Order of Merit”, premiul american „Aspen” (Colorado), pentru „contribuția la progresul artelor umaniste” — Britten a lăsat în urma sa o operă bogată, merită să-i perpetueze memoria și să facă din făuritorul ei o prezență vie în lumea muzicii universale.

Fără să dogmatizeze vreun stil compozițional, artist veritabil al sintezelor dintre tradiție și inovație, Benjamin Britten poate fi considerat un creator eclectic, în sensul în care și albina este eclectică, atunci când distilează polenul unei flore variate. Influențat de marii compozitori ai trecutului, dar și de deschizătorii de noi drumuri muzicale — Gustav Mahler și Arnold Schoenberg —, compozitorul recent decedat a pus pe fiecare dintre creațiile sale (aproape 100) pecetea unei fascinante personalități, care a știut să sudeze organic, în structuri sonore originale, tot ceea ce gândirea sa artistică a putut asimila din explorarea erudită a trecutului multiseclar al muzicii, ca și din strădania marilor epoci creatoare.

A scris în toate formele și genurile muzicale, de la cele mari, vocal-simfonice, de stil dramatic (opere, oratorii, misse, cantate, simfonii corale), până la muzica „pură”, simfonică și de cameră. Creații ale sale ca „Simfonia da requiem”, „Requiemul de război”, „Simfonia primăverii”, „Les Illuminations”, ciclul vocal-simfonic, „Variațiuni și Fugă pe o temă de Henry Purcell” (creată, la noi, de regretatul C. Silvestri), ca și fermecătoarea operă comică „Albert Herring”, sînt binecunoscute publicului românesc care frecven-

tează concertele simfonice și spectacolele de operă.

Creații de un intens dramatism, ca operele „Peter Grimes”, inspirată de poemul epic al lui George Crabbe, „Țîrgul” („The Borow”), „Billy Budd”, după celebrul roman al lui H. Melville, și „The rape of Lucretia” („Siluirea Lucretiei”) stau alături de opera comică „Albert Herring”, o explozie de autentic umor britanic și de satiră la adresa ipocriziei, și de splendidele și dezinvoltele eflorescențe lirice ce emană din lucrări vocal-simfonice ca „Les Illuminations”, după Arthur Rimbaud, „Simfonia primăverii” și „Serenada pentru corn solo, tenor și orchestră de coarde”, ultimele două, scrise pe texte poetice anonime și culte datorate unor mari poeți englezi ca Tennyson, Blake, Ben Jonson și Keats.

Din bogata sa creație se desprinde, ca o realizare majoră, plină de semnificație social-istorică, adevărat monument sonor al epocii noastre, grandiosul „Requiem de război” („A war requiem”) pentru soliști, două coruri și două orchestre, compus în amintirea și slava celor căzuți pe fronturile celui de-al doilea război mondial. Această impresionantă lucrare, executată și la noi, în concertele Filarmonicii „George Enescu”, îmbină textul latin tradițional al missei funerare cu citate din poemele lui Wilfred Owens, poetul englez ucis în ultimele zile ale războiului, după ce fusese distins cu o înaltă decorație militară. Pe prima pagină a partiturii, compozitorul a transcris chiar aceste cuvinte ale poetului-erou: „Tema mea este războiul, cu cortegiul lui de mizerii. Sentimentul poetic izvorăște din spectacolul mizeriei. Tot ceea ce poetul poate să facă este să prevină”.

Britten n-a fost numai un mare creator de frumuseți sonore, un erudit și un maestru al tuturor tehnicilor de compoziție, ci și o înaltă conștiință umană, un pacifist convins și un umanist militant, hrănit cu cele mai nobile tradiții artistice ale trecutului și ale epocii contemporane.

V. Cristian